

Stanisław Koziej

**ŚRODOWISKO
BEZPIECZEŃSTWA
PAŃSTWA**

Literatura podstawowa

- 1. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, BBN, Warszawa 2020; <https://www.bbn.gov.pl/pl/wydarzenia/8806,Strategia-Bezpieczenstwa-Narodowego-Rzeczypospolitej-Polskiej.html>**
- 2. Podstawy bezpieczeństwa narodowego (państwa). Podręcznik akademicki, red. nauk. J. Pawłowski, ASzWoj, Warszawa 2017**
- 3. Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego, BBN, Warszawa 2013; https://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/11/Biala_Ksiega-BN.pdf**
- 4. S. Koziej, Wstęp do teorii i historii bezpieczeństwa, Skrypt internetowy, Warszawa 2010; https://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Teoria_i_historia_bezpieczenstwa.doc**
- 5. S. Koziej, Strategiczne środowisko bezpieczeństwa międzynarodowego i narodowego w okresie pozimnowojennym, Skrypt internetowy, Warszawa 2010; https://koziej.pl/wp-content/uploads/2015/05/Srodowisko_bezpieczenstwa_-_skrypt.doc**

Literatura uzupełniająca

1. Krytyczne technologie i ich wpływ na działania zbrojne: *Future Warfare and Critical Technologies: Evolving Tactics and Strategies*, New Delhi: ORF and Global Policy Journal, 2024; <https://www.orfonline.org/public/uploads/posts/pdf/20240212113627.pdf>
2. Broń hipersoniczna: *Hypersonic Weapons: Background and Issues for Congress*, CRS, Updated February 9, 2024; <https://crsreports.congress.gov/product/pdf/R/R45811>
3. Globalne zagrożenia terrorystyczne w 2024 roku: *Global Terrorism Threat Assessment 2024*, CSIS, February 2024; https://csis-website-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/2024-02/240208_Doxsee_Global_Terrorism.pdf?VersionId=yNcjxwHMs48w8NFB0EMnpbA2OToZaPs7
4. Raport na konferencję bezpieczeństwa w Monachium 2024: *Lose-Lose? Munich Security Report 2024*, February 2024; https://securityconference.org/assets/01_Bilder_Inhalte/03_Medien/02_Publikationen/2024/MSR_2024/MunichSecurityReport2024_Lose-lose.pdf
5. *Bezpieczeństwo Polski w świetle wojny na wschodzie*, Wyd. Naukowe Scholar, Warszawa 2022
6. W. Alberque, *Russian Military Thought and Doctrine Related to Non-strategic Nuclear Weapons: Change and Continuity*, IISS, 22nd January 2024; https://www.iiss.org/globalassets/media-library---content--migration/files/research-papers/2024/01/iiss_russian-military-thought-and-doctrine-related-to-non-strategic-nuclear-weapons_012024.pdf

1. **S. Koziej, *Między piekłem a rajem. Szare bezpieczeństwo na progu XXI wieku*, Wyd. Adam Marszałek, Toruń 2006**
2. ***Russian War against Ukraine. Lessons Learned Curriculum Guide*, NATO, December 2023;
https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/2023/12/pdf/231208-RusWar-Ukraine-Lessons-Curriculum.pdf**
3. **S. Koziej, *Teoria sztuki wojennej*, Warszawa 2011**
4. ***Vilnius Summit Communiqué Issued by NATO Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Vilnius 11 July 2023*;
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_217320.htm?selectedLocale=en**
5. ***THE WAR MUST GO ON: Dynamika wojny w Ukrainie i jej reperkusje dla bezpieczeństwa Polski*, red.nauk. A.Gruszczak, Wydawnictwo Księgarnia Akademicka, Kraków 2023;
<https://books.akademicka.pl/publishing/catalog/view/495/1600/1990>**
6. ***Wojny Zachodu*, red. nauk.M.Madej, Wyd Naukiwe SCHOLAR, Warszawa 2017**
7. **Najnowsze pozycje literatury z dziedziny bezpieczeństwa oraz materiały dydaktyczne i bieżące publikacje na stronie internetowej www.koziej.pl**

Wykład I

BEZPIECZEŃSTWO I JEGO PODSTAWOWE KATEGORIE. HISTORYCZNA EWOLUCJA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA

Bezpieczeństwo

Bezpieczeństwo – teoria i praktyka zapewniania możliwości przetrwania (egzystencji) i realizacji własnych interesów przez dany podmiot w niebezpiecznym **środowisku, w szczególności poprzez wykorzystywanie szans (okoliczności sprzyjających), podejmowanie wyzwań, redukowanie ryzyk oraz przeciwdziałanie (zapobieganie i przeciwstawianie się) wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla podmiotu i jego interesów.**

Pojęcie bezpieczeństwa

- **Bezpieczeństwo w sensie statycznym - jako stan braku zagrożeń dla podmiotu, stan spokoju, pewności (stan obiektywny i subiektywny: uświadomiony i nieuświadomiony)**
- **Bezpieczeństwo w sensie dynamicznym (działanie podmiotu na rzecz bezpieczeństwa) – jako proces osiągnięcia i utrzymywania stanu braku zagrożeń i swobody działania**

TYPOLOGIA BEZPIECZEŃSTWA POLITYCZNEGO

BEZPIECZEŃSTWO

międzynarodowe i narodowe (w tym obronność)

Sztuka bezpieczeństwa??:

polityka i strategia bezpieczeństwa (w tym obronności),
zintegrowane (wielodomenowe, transsektorowe,
ponadresortowe) **operacje** bezpieczeństwa,
taktyka służb bezpieczeństwa

WOJSKOWOŚĆ

Sztuka wojenna:

strategia wojskowa,
sztuka operacyjna,
taktyka

Kluczowe kategorie pojęciowe

- **interesy** (narodowe), misje organizacji oraz wynikające z nich cele,
- **środowisko (warunki)** - szanse, wyzwania, ryzyka, zagrożenia,
- **konceptcje** - zasady i sposoby działań,
- **systemy bezpieczeństwa (OBRONNOŚCI)** – zasoby podmiotu wydzielone do realizacji przyjętych koncepcji, odpowiednio do tych zadań zorganizowane i przygotowane.

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA

ŚRODOWISKO BEZPIECZEŃSTWA – zewnętrzne i wewnętrzne, militarne i niemilitarne (cywilne) warunki bezpieczeństwa (warunki realizacji interesów danego podmiotu w dziedzinie bezpieczeństwa i osiągnięcia ustalonych przezeń celów w tym zakresie), charakteryzowane przy pomocy takich kategorii, jak: →wyzwania bezpieczeństwa, →szanse bezpieczeństwa, →ryzyka bezpieczeństwa oraz →zagrożenia.

Warunki bezpieczeństwa - szanse

- **Szanse – okoliczności sprzyjające realizacji interesów oraz osiągnięciu celów.**
- **Sztuka dostrzegania i wykorzystywania szans!!!**

Warunki bezpieczeństwa -ryzyka

- **Ryzyko** – związane z aktywnością podmiotu (planowaną lub realizowaną); stopień prawdopodobieństwa spowodowania niekorzystnych dla podmiotu skutków działania w dziedzinie bezpieczeństwa.
- **Sztuka redukowania ryzyk!!!!**
Opanowywanie ryzyk (zarządzanie ryzykiem): korygowanie balansu między celami, środkami i sposobami działania poprzez modyfikowanie któregoś z tych elementów.

Warunki bezpieczeństwa - wyzwania

- **Wyzwania** – dylematy decyzyjne, przed jakimi stoi podmiot (społeczność międzynarodowa, państwo) w rozstrzyganiu spraw bezpieczeństwa.
 - w korzystnych warunkach mogą stwarzać dodatkowe szanse, w niekorzystnych – mogą rodzić dodatkowe zagrożenia.

Warunki bezpieczeństwa - zagrożenia

- **Zagrożenia** – pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływanie na podmiot.
 - potencjalne i realne;
 - subiektywne i obiektywne;
 - zewnętrzne i wewnętrzne;
 - militarne i niemilitarne (polityczne, ekonomiczne, społeczne, informacyjne, ekologiczne itp.)

Kryzysy i konflikty

- **Kryzys** – to szczególny (nadzwyczajny i niekorzystny), odbiegający od normalnego, stan podmiotu
- **Konflikt** – to szczególny (konfrontacyjny) typ relacji podmiotu z otoczeniem, z innym podmiotem
- **Wojna** – jako konflikt: zorganizowana przemoc zbrojna jednostek politycznych przeciwko sobie (kłopoty z tą kategorią: zimna wojna, wojna z terroryzmem itp.)

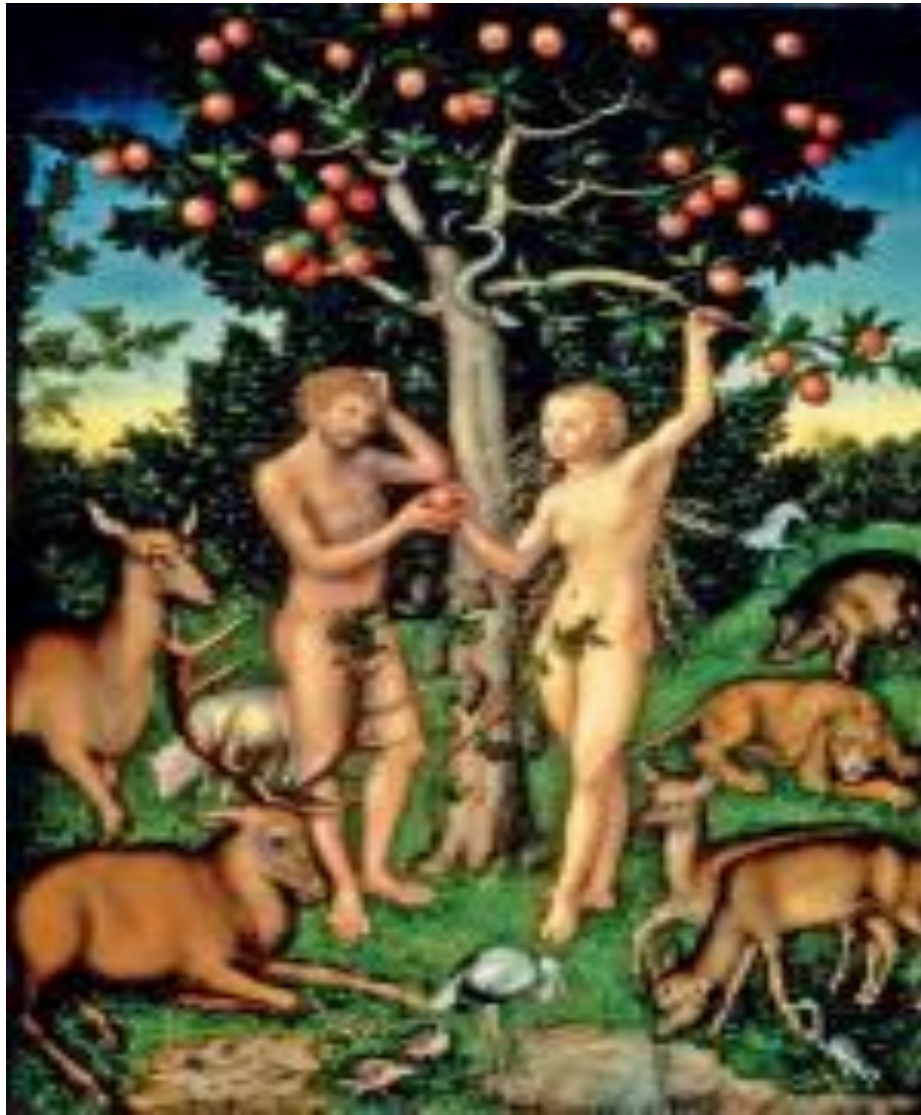
Kryzysy

Kryzysy – jako stany zakłócenia mogą być powodowane zarówno czynnikami **wewnętrznymi** (np. własną nieudolnością), jak i **zewnątrznymi** (np. konfliktem z innym podmiotem). Mogą być następstwem także **zdarzeń losowych** (przypadkowych), np. klęsk żywiołowych, katastrof itp.

- **System bezpieczeństwa - to zasoby (siły i środki) wydzielone do realizacji interesów/misji w dziedzinie bezpieczeństwa, zorganizowane i przygotowane odpowiednio do charakteru zadań i warunków ich wykonywania**

EWOLUCJA

BEZPIECZEŃSTWA

Źródło: Bridgeman Art Library: „Adam i Ewa”, obraz Lucasa Cranacha Starszego, 1526

Geneza bezpieczeństwa

- **Historia bezpieczeństwa jest tak długa, jak długa jest historia ludzkości**
- **Biblijny raj - Adam i Ewa** (nie uświadomiony interes, brak celu, są wyzwania i zagrożenia - brak koncepcji i systemu bezpieczeństwa)
- **Kain i Abel** (błędnie zdefiniowany interes i cel oraz błędna koncepcja bezpieczeństwa, wraz z jej wykonaniem)
- **Potop biblijny - Noe** (dobrze określony interes i cel, prawidłowa koncepcja i skuteczny system bezpieczeństwa w postaci arki)

Ewolucja uwarunkowań bezpieczeństwa

Jak mierzyć potencjał (siłę) bezpieczeństwa?

U boksera:

- waga, siła mięśni
- sztuka boksowania, w tym myśl, taktyka, spryt

W systemach bezpieczeństwa jest tak samo:

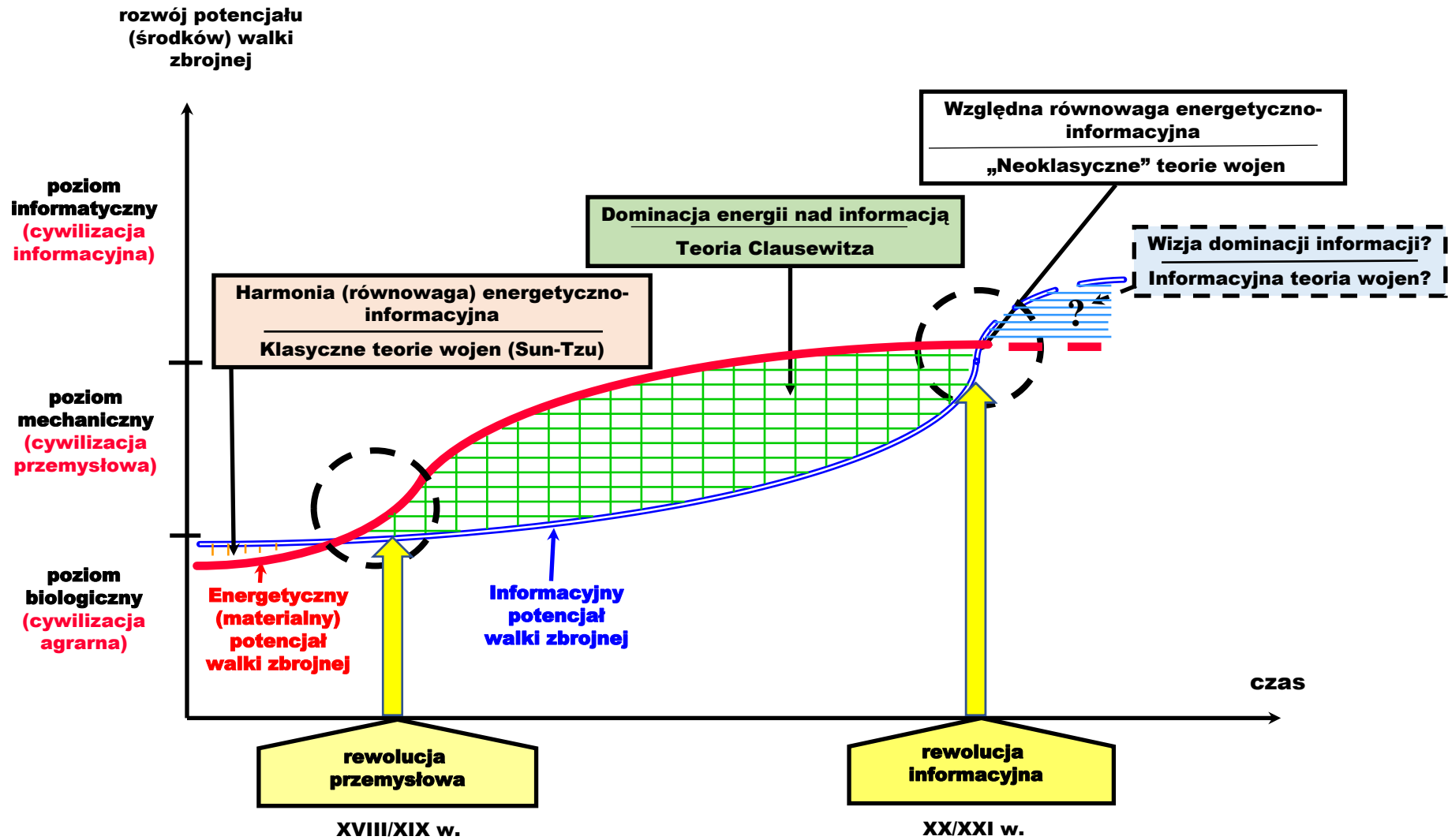
- potencjał materialny, fizyczny, **energetyczny**
- potencjał niematerialny, **informacyjny**

Koncepcja fal cywilizacyjnych (Toffler)

Materialny (energetyczny) i niematerialny (informacyjny) wymiar potencjału (siły) bezpieczeństwa

- Epoka **agrarna** - równowaga energetyczno-informacyjna na poziomie biologicznym
- Epoka **industrialna** - dominacja energii
- Epoka **informacyjna** - powrót równowagi energetyczno-informacyjnej, wizja dominacji informacyjnej?

HISTORYCZNA EWOLUCJA ŚRODOWISKA BEZPIECZEŃSTWA (na przykładzie sztuki wojennej)

Ewolucja strategii

- **Strategia **wojskowa**** – sposób użycia sił zbrojnych jako całości dla celów wojny
- **Strategia **wojenna**** – sposób użycia zasobów danego państwa (koalicji) dla celów wojny
- **Strategia **obronna (obronności)**** – sposób użycia zasobów państwa dla zapobiegania i rozstrzygania konfliktów i kryzysów polityczno-militarnych
- **Strategia **bezpieczeństwa**** – sposób użycia zasobów danego podmiotu dla zapobiegania i rozstrzygania wszelkich konfliktów (kryzysów)

STRUKTURA I EWOLUCJA ŚRODOWISKA (WARUNKÓW) BEZPIECZEŃSTWA

- **Trzy poziomy (sfery) środowiska bezpieczeństwa:**
 - **Międzynarodowe (międzypaństwowe) – globalne i regionalne,**
 - **Transnarodowe (transgraniczne, niepaństwowe),**
 - **Wewnątrznarodowe (wewnętrzne, krajowe)**
- **Zmiany środowiska bezpieczeństwa w XX i XXI wieku**
 - **XX wiek: wojny światowe oraz zimna wojna**
 - **Przełom XX i XXI wieku: okres pozimnowojenny**
 - **XXI wiek: II zimna wojna (era rywalizacji wielkomocarstwowej)**